

วรรณกรรมโซเวียตสมัยแห่งการเปลี่ยนผ่าน ค.ศ. ๑๙๒๕-๑๙๓๔

สัญญาขัย สุวังบุตร*

การปฏิวัติรัสเซียในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ และสงครามกลางเมือง (War Communism, 1918-1921) ระหว่างพวกรัสเซียชาวกองทัพแดงที่สิ้นสุดลงในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๒๑ ไม่เพียงทำให้พรรคบอลเชวิคสามารถวางรากฐานระบอบการปกครองอันเข้มงวดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมได้เท่านั้น แต่ยังนำไปสู่ความมั่นคงแห่งอำนาจรัฐโซเวียตและการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในวงการหนังสือและการประพันธ์ กล่าวคือ วรรณกรรมรัสเซียแตกแยกเป็นสองแนวทางได้แก่วรรณกรรมโซเวียต (Soviet Literature) หรือวรรณกรรมโซเวียตรัสเซีย (Soviet Russian Literature) ซึ่งสร้างขึ้นโดยมีเงื่อนไขทางการเมืองเป็นเครื่องกำหนด กับวรรณกรรมนักเขียนอพยพ (Emigré Literature) หรือ วรรณกรรมรัสเซียในต่างแดน (Russian Literature Abroad) ซึ่งนักเขียนรัสเซียที่ลี้ภัยออกนอกประเทศสร้างสรรค์ขึ้นโดยพัฒนาตามรูปแบบและเนื้อหาของสภาพแวดล้อมทางสังคมในต่างแดนแต่ก็ยังคงรักษาไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะของความเป็นรัสเซีย

ในช่วงสมัย “เนป” (NEP) หรือ “นโยบายเศรษฐกิจใหม่” ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๒๑-๑๙๒๘ วรรณกรรมโซเวียตพัฒนาก้าวหน้าและมีบทบาทความสำคัญมากขึ้น เนปไม่เพียงแต่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจที่เสื่อมโทรมของโซเวียตเริ่มพัฒนาและกระเตื้องขึ้นเท่านั้น แต่ยังทำให้ธุรกิจการพิมพ์ของเอกชนที่เกือบล้มเลิกกิจการลงอย่างสิ้นเชิงฟื้นตัวขึ้น

อย่างรวดเร็ว วงการหนังสือและการประพันธ์ค่อยทวีความคึกคักมีชีวิตชีวามากขึ้นและนำสู่การแข่งขันของนักเขียนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักเขียนแนวทางพรรคและนักเขียนกลุ่ม fellow-travellers ในการสร้างสรรค์ทางวรรณกรรม แต่บรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์ทางความคิดและปัญญาดังกล่าวต้องชะงักลงเมื่อเลนินผู้นำแห่งพรรคบอล

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เชวีกถึงแก่อสัญกรรมในต้น ค.ศ. ๑๙๒๔^๑ หน่วยงานเซนเซอร์ของรัฐเริ่มเข้าควบคุมสิ่งพิมพ์ทุกประเภทและหน่วยตำรวจลับคอยสอดส่องและคุกคามการแสดงออกทางความคิดเห็นของประชาชน ขณะเดียวกันกลุ่มนักเขียนแนวทางพรรคก็รณรงค์อย่างหนักให้ทางการเร่งดำเนินการสร้าง “บรรทัดฐานทางความคิด” ที่เป็นอุดมการณ์แห่งพรรคในงานวรรณกรรมโดยจัด “ทรรศนะความเป็นกลาง” และ “ทรรศนะที่ไม่สังกัดพรรค” ให้หมดไป ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมดังกล่าวนับเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญทางความคิดเพราะนโยบายประนีประนอมทางปัญญาในสมัยเนเปเริ่มสิ้นสุดลงและฉากใหม่ของการควบคุมทางความคิดและอำนาจเผด็จการรัฐกำลังเผยโฉมให้เห็นอย่างค่อยเป็นค่อยไป

อเล็กซานเดอร์ โวโรนสกี (A. Voronsky) บรรณาธิการ **Red Virgin Soil** วารสารวรรณกรรมเล่มหนาที่เด่นและสำคัญที่สุดในสมัยเนเปตอบโต้ข้อเรียกร้องของนักเขียนแนวทางพรรคที่จะให้สร้างบรรทัดฐานทางวรรณกรรมที่เป็นอุดมการณ์แห่งพรรคอย่างแหลมคมในหน้าวารสาร **The Star**^๒ (Zvezda) ฉบับเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๒๔ โวโรนสกียืนยันสิทธิและเสรีภาพของนักเขียนในการแสดงออกอย่างอิสระและเสมอภาค และต่อต้านการจะใช้นโยบายควบคุมทางความคิดของพรรค เขาเห็นว่าหน้าที่และบทบาทหลักของพรรคคือการกำจัดอุปสรรคที่สกัดกั้นเสรีภาพทางความคิดและการทำลายอิทธิพลของวัฒนธรรมที่เสื่อมทรามจากภายนอก พรรคควรชี้แนะแนวทางการสร้างสรรคงานที่สะท้อนภาพความเป็นจริงแห่ง

^๑ ดู สัญชัย สว่างบุตร “วรรณกรรมโซเวียตสมัยเลนิน ค.ศ. ๑๙๑๗-๑๙๒๔” ภาษาและหนังสือ ๒๒ : ๑-๒ (เมษายน ๒๕๓๒-มีนาคม ๒๕๓๓) : ๕๑-๑๑๖.

^๒ **The Star** เป็นวารสารวรรณกรรมแนวมาร์กซิสต์ราย ๒ เดือน ประเภทเล่ม “หนา” (fat) ที่จัดทำในเลนินกราดระหว่าง ค.ศ. ๑๙๒๔-๑๙๓๐ วัตถุประสงค์หลักวารสารคือการชี้แนะและส่งเสริมการสร้างสรคงานศิลป์วรรณกรรมของกรรมกรและชาวนาที่เป็นปัญญาชนโซเวียตใหม่ และเพื่อแข่งขันกับวารสาร **Red Virgin Soil** วารสารวรรณกรรมรายเดือนที่สำคัญและเด่นที่สุดในสมัยเนเป **The Star** มีความหนาประมาณ ๕๕๐ หน้า ซึ่งเท่ากับครึ่งหนึ่งของวารสาร **Red Virgin Soil** และมีข้อพิมพ์แต่ละฉบับประมาณ ๕,๐๐๐-๖,๐๐๐ ฉบับ วรรณกรรมเรื่องเอกที่ **The Star** พิมพ์เผยแพร่คือ **Brothers** (Brat'ya) ของคอนสแตนติน เฟดิน และ **The Death of Vazir-Mukhtar** (Smert' Vazira Mukhtara) ของยูรี ทันยานอฟ (Yurii Tynyanov)

ชีวิตมากกว่าการจะสนับสนุนงานวรรณกรรมที่เป็นสูตรสำเร็จทางการเมืองตามนโยบายกลุ่มนักเขียนแนวทางพรรค โวโรนสกีเสนอแนะให้พรรคจัดตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาและประเมินคุณค่าของงานวรรณกรรม และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มของนักเขียนและองค์กรหรือชมรมวรรณกรรมต่าง ๆ เขาเรียกร้องให้พรรคจัดตั้งองค์กรหรือสมาคมนักเขียนแห่งรัฐที่เปิดโอกาสให้นักเขียนและกลุ่มวรรณกรรมอิสระต่าง ๆ เข้าเป็นสมาชิกและการกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนนักเขียนให้มีรายได้และสถานภาพที่มั่นคงทางสังคม

โวโรนสกียังวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งและความแตกต่างทางความคิดระหว่างกลุ่มนักเขียนแนวทางพรรคกับกลุ่ม fellow-travellers ซึ่งยอมรับอุดมการณ์แห่งการปฏิบัติแต่ไม่สนับสนุนหลักนโยบายของพรรคเท่าใดนักและชี้ให้เห็นความถดถอยของงาน

เขียนทางการเมืองที่เป็นสูตรสำเร็จ เขาเสนอแนะแนวทางการแก้ไขและการจะพัฒนาส่งเสริมวรรณกรรม ความคิดเห็นของโวโรนสกีจึงเป็นเสมือนบทบันทึกร่องเรียนของการต่อสู้เพื่อเสรีภาพทางความคิดและความเป็นอิสระของนักเขียน บันทึกความคิดเห็นดังกล่าวต่อมามีชื่อเป็นที่รู้จักกันว่า “หลักการของโวโรนสกี” (The Voronsky “Theses”)^๓ ได้เปิดประเด็นของการถกเถียงโต้แย้งอันหลากหลายในวงวรรณกรรมและนำสู่การเปิดประชุมพิจารณาเป็นวาระพิเศษของหน่วยเอกสารและสิ่งพิมพ์คณะกรรมการกลางพรรค เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๒๔.

ที่ประชุมเห็นชอบกับข้อเสนอส่วนใหญ่ของโวโรนสกีและมีมติยืนยันนโยบายการให้เสรีภาพทางความคิดเห็นและการแสดงออกและสนับสนุนส่งเสริมการสร้างงานศิลปวรรณกรรมเพื่อมวลชน แม้จะยอมรับบทบาทความสำคัญของนักเขียนชนชั้นกรรมาชีพ^๔

^๓ Gleb Struve, *Russian Literature under Lenin and Stalin 1917-1953*. (London : Routledge and Kegan Paul, 1972), pp. 76-83.

^๔ นักเขียนชนชั้นกรรมาชีพหมายถึงปัญญาชน คนงาน และชาวนาที่เชื่อมั่นในอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ และยอมอุทิศตนเพื่อพรรค นักเขียนแนวทางพรรคโดยเฉพาะ RAPP บกชายเชื่อว่าชนชั้น “กรรมาชีพ” เพียงชนชั้นเดียวเท่านั้นที่สามารถสร้างสรรคงานศิลปวัฒนธรรมใหม่ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ได้ การนำแห่งพรรคการต่อสู้ทางวัฒนธรรมจึงหมายถึงสงครามทางชนชั้นที่จะแยกแยะและกำจัดชนชั้นที่แปลกปลอม โดยเฉพาะนักเขียน fellow-travellers ออกจากชนชั้นกรรมาชีพ

แต่ที่ประชุมก็หลีกเลี่ยงการยอมรับความยิ่งใหญ่ของนักเขียนชนชั้นกรรมาชีพและวรรณกรรมแห่งชนชั้นกรรมาชีพในโลกหนังสือ ผู้นำพรรคคนสำคัญ เช่น ตรอตสกี บุฮาริน^๕ ราเดค^๖ และลูนาคาร์สกี ต่างก็ให้ความคิดเห็นสนับสนุนมติของหน่วยเอกสาร์และสิ่งพิมพ์คณะกรรมการกลางพรรคอย่างแข็งขัน มติของหน่วยเอกสาร์ และการสนับสนุนของผู้นำพรรคระดับสูงต่างก็ได้สร้างความโกรธแค้นอย่างมากให้นักเขียนแนวทางพรรค โดยเฉพาะนักเขียนปีกซ้ายของกลุ่มออกเตียบร์ (Oktyabr) ซึ่งเป็นแกนนำของการเคลื่อนไหว^๗ ในครั้งหลังปี ค.ศ. ๑๙๒๔ กลุ่มออกเตียบร์ปีกซ้ายเขียนโจมตีนักเขียนกลุ่ม

fellow-travellers อย่างหนัก และในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๒๕ มีการจัดประชุมใหญ่ครั้งแรกของนักเขียนชนชั้นกรรมาชีพทั้งหมด (All-Union Conference of Proletarian Writers) ขึ้นที่มอสโกเพื่อตอบโต้มติของหน่วยเอกสาร์และสิ่งพิมพ์ของพรรค ที่ประชุมได้ออกแถลงการณ์ยืนยันความสำคัญของ "วรรณกรรมแห่งชนชั้นกรรมาชีพ" และการสร้างงานศิลปะวรรณกรรมเพื่อชนชั้นกรรมาชีพ โดยมีเป้าหมายต่อต้านวรรณกรรมและวัฒนธรรมแนวทางกระฎุมพีและศัตรูทางความคิดของการปฏิวัติตลอดจนเพื่อตอบสนองอุดมการณ์ทางการเมืองแห่งชัยชนะของชนชั้นกรรมาชีพทั่วโลก ผลการประชุมครั้งนี้ทำให้ความ

^๕ นิโกลา อิวาโนวิช บุฮาริน (Nikolai Ivanovich Bukharin, 1888-1938) เป็นนักทฤษฎีลัทธิมาร์กซิสต์คนสำคัญของพรรคและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ปราดา ค.ศ. ๑๙๑๑-๑๙๒๕ เขาสนับสนุนนโยบายเศรษฐกิจแผนใหม่ (NEP) อย่างมากและมีบทบาทสำคัญในการวางนโยบายด้านทฤษฎีของ NEP บุฮารินต่อต้านกลุ่มนักเขียนชนชั้นกรรมาชีพและเรียกร้องนักเขียนกลุ่มดังกล่าวให้สร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าเพื่อพิสูจน์ความสามารถทางวรรณกรรม

^๖ คาร์ล เบร์นการ์โดวิช ราเดค (Karl Bergardovich Radek, 1885-1939) นักปฏิวัติบอลเชวิคเชื้อสายยิวและเป็นหนึ่งในผู้นำคอมมิวนิสต์บักชายที่เรียกร้องให้ใช้นโยบายซ้ายจัดในการแก้ไขปัญหาคเศรษฐกิจและการสนับสนุนการปฏิวัตินอกประเทศ ราเดคมีตำแหน่งและกิจกรรมหลากหลายในโคมินเทิร์นและสังกัดกลุ่มของตรอตสกี เขาถูกปลดอันดับออกจากพรรคใน ค.ศ. ๑๙๒๑ และใน ค.ศ. ๑๙๓๑ ต้องขังด้วยข้อหาทรยศต่อพรรคเป็นเวลา ๑๐ ปี ราเดคถูกสังหารในคุก ค.ศ. ๑๙๓๘

^๗ กลุ่มออกเตียบร์ หรือ ตุลาคม (Oktyabr) เป็นกลุ่มนักเขียนแนวทางพรรคที่เรียกร้องให้งานศิลปะวัฒนธรรมแห่งชนชั้นกรรมาชีพและนักเขียนชนชั้นกรรมาชีพเป็นแกนนำของการสร้างสรรค์ศิลปะวัฒนธรรมโซเวียตใหม่ สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เชื่อมั่นในอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ นักเขียนบักชายของกลุ่มโดยการนำของเลโอโปลด์ ออเวร์บาช (Leopold Auerbach) นักวิจารณ์หัวรุนแรงมักมีความคิดเห็นที่สับสนและมักชอบเรียกกลุ่มว่า On Guardists

ขัดแย้งทางความคิดระหว่างนักเขียนแนวทางพรรคกับนักเขียน fellow-travellers ที่มีความรุนแรงมากขึ้น^๘ ในการประชุมใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ ๑๔ เดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๒๕ ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งทางวรรณกรรมที่กำลังอยู่และต่อมาคณะกรรมการกลางพรรคได้ประกาศนโยบายแห่งพรรคทางวรรณกรรมเพื่อเป็นหลักปฏิบัติและเพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักเขียนตลอดจนเพื่อสนับสนุนมติของหน่วยเอกสารและสิ่งพิมพ์เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๒๕

นโยบายทางวรรณกรรมของพรรคซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักกันว่า “แถลงการณ์ทางวรรณกรรมแห่งนักเขียนโซเวียต” (the Magna Charta Libertatum of Soviet Writers) มีสาระสำคัญคล้ายคลึงกับมติของหน่วยเอกสารและสิ่งพิมพ์คณะกรรมการกลางพรรค ค.ศ. ๑๙๒๔ กล่าวคือ การให้สิทธิและเสรีภาพทางความคิดเห็นและการแสดงออกในขอบเขตที่พรรคเห็นควรและเหมาะสม การยืนยันหน้าที่และบทบาทของงานศิลปวรรณกรรมที่เป็น

อาวุธอันทรงพลังของการต่อสู้ทางชนชั้นและอุดมการณ์ทางการเมือง การสนับสนุนส่งเสริม “วรรณกรรมแห่งชนชั้นกรรมาชีพ” ให้พัฒนาสู่ “ความเป็นเอกอู” (hegemony) ทางวรรณกรรม แต่ปฏิเสธความเป็นผู้นำทางวรรณกรรมของนักเขียนชนชั้นกรรมาชีพ การยอมรับความหลากหลายของแนวทางการสร้างงานศิลปวรรณกรรมเพื่อชนชั้นกรรมาชีพได้การชี้แนะของพรรคและบทบาทของนักเขียน fellow-travellers ในฐานะ “ผู้ชำนาญพิเศษ” ทางวรรณกรรม การสนับสนุนส่งเสริมนักเขียนชาวนาให้มีบทบาทมากขึ้น การรณรงค์ต่อต้านแนวคิดกระแสภูมิพีในงานศิลปวรรณกรรมและต่อต้านศิลปินนักเขียนชนชั้นกรรมาชีพที่ใช้งานศิลปวรรณกรรมเป็นเครื่องมือต่อสู้เพื่ออำนาจ และอื่น ๆ กล่าวสรุปได้ว่าวัตถุประสงค์หลักของพรรคทางวรรณกรรมคือ การสนับสนุนส่งเสริมการสร้างงานศิลปวรรณกรรมสังคมนิยมและโน้มน้าวจิตใจศิลปินนักเขียนและปัญญาชนทุกกลุ่มให้ยอมรับอุดมการณ์แห่งพรรคเพื่อเอาชนะอุดมการณ์กระแสภูมิพีและเข้าร่วมสร้าง

^๘ รายละเอียดของความขัดแย้งทางวรรณกรรมในทศวรรษ ๑๙๒๐ ดู H. Ermolaev, **Soviet Literary Theories, 1917-1934: The Genesis of Socialist Realism.** (Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1963).

สรรคร์รัฐสังคมนิยม^๕

หลักการทางวรรณกรรมของพรรค
ค.ศ. ๑๙๒๕ นับเป็นชัยชนะของนักเขียน
fellow - travellers และความปรารถนาของ
นักเขียนแนวทางพรรค นักเขียนแนวทาง
พรรคโดยเฉพาะนักเขียนกลุ่มออกเดี่ยวบริดจ์
ลอบทบาทและอิทธิพลลงและแตกแยกทาง
ความคิดเป็นสองแนวทาง สมาชิกส่วนใหญ่
จะยอมรับมติของพรรคและเริ่มปรับเปลี่ยน
แนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมของ
กลุ่มให้สอดคล้องกับหลักนโยบายทางวรรณ
กรรมของพรรค มีการเปลี่ยนชื่อกลุ่มใหม่
เป็น “ผู้พิทักษ์วรรณกรรม” (On Literary
Guard) และกลุ่มดังกล่าวเตรียมการก่อตั้ง
สหพันธ์นักเขียนโซเวียตขึ้น (The Federa-
tion of Organization of Soviet Writers
- FOSP) เพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็นระหว่างนักเขียนกลุ่มต่าง ๆ^{๑๐} แต่
สมาชิกปีกซ้ายยังคงยืนหยัดต่อสู้ที่จะให้นัก
เขียนชนชั้นกรรมาชีพเป็นแกนนำแห่งการ
สร้างสรรค์วรรณกรรมโซเวียตใหม่ที่มีเนื้อหา
เชิดชูยกย่องพรรคและอุดมการณ์สังคมนิยม
ในปีเดียวกันนี้เองกลุ่มปีกซ้ายนี้ ได้รวมตัวกับ
นักเขียนชนชั้นกรรมาชีพอื่น ๆ ที่มีแนว
ความคิดใกล้เคียงกันจัดตั้งเป็นองค์การในชื่อ
“สมาคมนักเขียนแห่งชนชั้นกรรมาชีพรัส
เซีย” (Russian Association of Proletarian
Writers - RAPP) ขึ้น

วัตถุประสงค์สำคัญของ RAPP คือ
การรณรงค์ให้นักเขียนอุทิศตนสร้างสรรค์
ผลงานเพื่อพรรคและอุดมการณ์คอมมิวนิสต์
การเรียนรู้สุนทรียภาพ (Aesthetics) ทาง
ภาษาของนักเขียนรุ่นก่อน ๆ เพื่อพัฒนา
เทคนิคและกลวิธีทางวรรณศิลป์ในการสร้าง

^๕ S. Fedyukin, **The Socialist Revolution in Russia and the Intelligentsia.** (Moscow : Progress Publishers, 1981) pp. 94-97.

^{๑๐} The Federation of Organization of Soviet Writers - FOSP ก่อตั้งขึ้นใน
เดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๒๖ โดยมีไวรอนสกีเป็นประธานคณะกรรมการเตรียมการก่อตั้ง FOSP นับเป็นองค์การ
นักเขียนที่ใหญ่ที่สุดและมีสมาชิกประมาณ ๕๐๐๐ คน นโยบายสำคัญของ FOSP คือการส่งเสริมสนับสนุนนัก
เขียนใหม่สถานภาพและบทบาทเป็นที่ยอมรับในสังคม และการช่วยเหลือด้านสวัสดิการรายได้ตลอดจนการจัดพิมพ์
เผยแพร่ผลงาน อย่างไรก็ตาม FOSP ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน และมีกลอุก้องค์การนักเขียน
อื่น ๆ แข่งชิงบทบาทการนำ นอกจาก FOSP แล้วองค์การนักเขียนที่เด่นและสำคัญในทศวรรษ ๑๙๒๐ มี The
All-Russian Union of Writers (VSP), The Union of Peasant Writers (VSKP) และ
The Russian Association of Proletarian Writers (RAPP)

งานวรรณกรรมเพื่อพรรคและชนชั้น
กรรมชีพ แนวนโยบายของRAPPจึงเป็น
พื้นฐานของการเตรียมความคิดเพื่อสร้าง
สรรค์งานศิลปวรรณกรรมตามแนวทาง
“อัทธสังคมนิยม” (socialist realism) และ
การก่อตั้ง “สหภาพนักเขียนแห่งชนชั้น
กรรมชีพทั้งหมด” (All-Union Association
of Proletarian Writers-VAPP) ขึ้นใน
ค.ศ. ๑๙๒๘^{๑๑} ผลกระทบที่สำคัญอีกประการ
หนึ่งคือ ทั้งกลุ่มนักเขียน fellow-travellers
และนักเขียนแนวทางพรรคต่างแข่งขันกัน
สร้างสรรค์ผลงานและจัดกิจกรรมทางหนังสือ
และการประพันธ์มากขึ้น ในขณะเดียวกัน
นักเขียนเรื่องนามรุ่นเก่าที่เคยลี้ภัยในต่างแดน
และอพยพกลับประเทศ เช่น อเล็กเซ
ทอลสตอย (Alexi Tolstoy) อิลยา เอห์เริน
บวร์ก (Ilya Ehrenburg) และอเล็กซานเดอร์
คุปริน (Alexander Kuprin) ก็มีส่วนช่วย
สร้างสรรค์และพัฒนางานวรรณกรรมโดย
เฉพาะนวนิยายให้เติบโตและพัฒนาก้าว
หน้ามากขึ้น

ช่วงเติบโตใหญ่และเฟื่องฟูของนวนิยาย

หากวรรณกรรมระหว่าง ค.ศ. ๑๙๒๑
-๑๙๒๔ เป็นยุคของเรื่องสั้นและช่วงสมัยของ
วรรณกรรมสงครามกลางเมือง (Civil War
Literature) ที่นักเขียนสะท้อนเรื่องราวสังเขป
ของความประทับใจเกี่ยวกับการปฏิวัติเดือน
ตุลาคมและเหตุการณ์อันน่าระทึกใจของ
สงครามกลางเมือง วรรณกรรมระหว่าง ค.ศ.
๑๙๒๔-๑๙๒๙ ก็เป็นยุคของนวนิยายที่ถ่ายทอด
เรื่องราวอันสมบูรณ์และลุ่มลึกของความ
เปลี่ยนแปลงที่มีต้นตอจากระบอบซาร์สู่สังคมนิยม
เทคนิคการเล่าเรื่องที่เคยจำกัดขอบเขต
จากการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ตาม
ลำดับเวลาและทัศนคติที่เห็นที่เต็มไปด้วย
อารมณ์ความรู้สึกและความดื่มด่ำประทับใจ
ได้เปลี่ยนเป็นการพยายามตีความและวิเคราะห์
มูลเหตุและผลลัพธ์ของความเปลี่ยนแปลงที่มี
ต่อสังคมและชีวิตผู้คนตลอดจนชี้ให้เห็นความ
ขัดแย้งระหว่างรัสเซียเก่ากับรัสเซียใหม่อย่าง
ละเอียดถี่ถ้วน แม้แนวความคิดและเนื้อหา
หลักของงานวรรณกรรมจะยังคงเน้นเรื่องการ
ปฏิวัติและสงคราม แต่ก็ขยายขอบเขตกว้าง

^{๑๑} Bernard Guilbert Guerney, *An Anthology of Russian Literature in the Soviet Period from Gorki to Pasternak*. (New York : Vintage Books, 1960), pp. 17-18.

และหลากหลายมากขึ้น นวนิยายจึงเป็นสื่อถ่ายทอดที่นักเขียนนิยมนำเสนอและต่างพยายามพัฒนาเทคนิคและกลวิธีทางวรรณศิลป์ใหม่ๆ เพื่อให้งานเขียนน่าสนใจและมีความสมจริงมากขึ้น

คอนสแตนติน เฟดิน

บทบาทความสำคัญของนวนิยายในวงการหนังสือและการประพันธ์มีจุดเริ่มต้นในกลาง ค.ศ. ๑๙๒๔ เมื่อนิตยสาร **The Star (Zvezda)** พิมพ์บางส่วนของ **Cities and Years** (1924) นวนิยายขนาดยาวเรื่องเอกของคอนสแตนติน เฟดิน (Konstantin A. Fedin) เผยแพร่ นวนิยายของเฟดินเรื่องนี้ อาจนับได้ว่าเป็นนวนิยายที่สมบูรณ์แบบเรื่องแรกของโซเวียตที่เด่นทั้งกลวิธีทางวรรณศิลป์และความสมจริงของเนื้อหา^๑ และเป็นงานเขียนเอกเรื่องแรกของโซเวียตที่พยายามถ่ายทอดรายละเอียดของเหตุการณ์สงครามและการปฏิวัติระหว่าง ค.ศ. ๑๙๑๔-๑๙๒๒ อยากรบถ้วน เฟดินได้ทำให้นวนิยายในเวลาอันสั้นกลายเป็นรูปแบบงานประพันธ์ที่เด่นและนิยมกันอย่างแพร่หลาย และเปิดทางให้นักเขียนโซเวียตคนอื่น ๆ เลียนแบบการสร้างงานนวนิยายขนาดยาวในแนวต่างๆ โดยเฉพาะนิยายประวัติศาสตร์ตามแนวประวัติ-

^๑ นักวรรณคดีศึกษาบางคนมีความเห็นว่างานเขียนที่ถือเป็นนวนิยายเรื่องแรกของ โซเวียตคือเรื่อง **Two Worlds** (Dva mira, ค.ศ. ๑๙๒๑) ของวาเลดีมีร์ ซาซุบริน (Vladimir Zazubrin) นักหนังสือพิมพ์ที่ร่วมรบในสงครามกลางเมืองแถบไซบีเรีย แม้นวนิยายเรื่องดังกล่าวของเขาจะแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับมากในช่วงทศวรรษ ๑๙๒๐ และต้นทศวรรษ ๑๙๓๐ แต่นักวิจารณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า **Two Worlds** เด่นในด้านการปลุกระดมทางการเมืองและด้วยคุณค่าทางวรรณศิลป์ เลาดินเองได้ให้ความเห็นเชิงวิจารณ์กับอorkวางานของซาซุบรินไม่ใช่นวนิยาย แต่เป็นเพียงหนังสืออดที่นำอ่านและสำคัญเล่มหนึ่ง อย่างไรก็ตามวงวรรณคดีศึกษาทั่วไปก็ไม่ได้คัดค้านทัศนะความคิดเห็นของนักวิจารณ์ที่ว่า **Cities and Years** ของเฟดินเป็นต้นกำเนิดของนวนิยายโซเวียตและเป็นนวนิยายเชิงจิตวิทยาขนาดยาวเรื่องแรกของโซเวียต

ศาสตร์สังคม (social - historical novel) และชีวประวัติบุคคลสำคัญในวงการต่างๆ ก็เป็นที่นิยมเขียนกันมาก^{๑๓} ความยาวของเรื่องและแนวคิดหลักว่าด้วยการสร้างสรรค์และพลังอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์จึงกลายเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการสร้างผลงานในสมัยเนเปเพื่อความเป็น "อมตะ" ในบรรณพิภพ^{๑๔} นวนิยายเรื่องสำคัญที่นับเป็นงานอมตะอันยิ่งใหญ่ในทศวรรษ ๑๙๒๐ ก็คือ **Cities and Years** (1924) ของเฟดิน **The Ordeal** (๓ เล่ม จบ ค.ศ. 1921-28) ของอเล็กเซ ทอลสตอย (Alexi Tolstoy) และ **And Quiet Flows the Don** (๔ เล่ม

จบ, ค.ศ. 1928-1940) ของมิฮาอิล โซโลคอฟ (Mikhail Sholokhov)^{๑๕}

นอกจากเรื่องราวของการปฏิวัติและสงครามกลางเมืองแล้ว เนื้อหานวนิยายระหว่าง ค.ศ. ๑๙๒๔-๑๙๒๙ ยังว่าด้วยความเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจสมัยเนเป การต่อสู้เพื่อแสวงหาความหมายแห่งชีวิตของมวลชนโดยเฉพาะปัญญาชนกรรมกร ความขัดแย้งแตกหักระหว่างค่านิยมและวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเก่ากับสังคมใหม่ อุปสรรคความยากลำบากของการสร้างสรรค์ประเทศและบทบาทของชาวนาและกรรมกรในการบริหารปกครองตนเองและ

^{๑๓} วัตถุประสงค์สำคัญของนวนิยายเชิงประวัติศาสตร์ในทศวรรษ ๑๙๒๐-๑๙๓๐ คือ การปลุกฝังความรักชาติและชนและมวลชนคนงานและชาวนาที่สนับสนุนการปฏิวัติและอุดมการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ให้เห็นรากเหง้าความเป็นมาของการต่อสู้ของประชาชนในอดีต และความต่อเนื่องของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของประชาชนจากสมัยซาร์ถึงสมัยบอลเชวิค นักเขียนมักนิยมเขียนเรื่องราวการต่อสู้เป็นกบฏของชาวนาและการลุกฮือของประชาชนในการต่อต้านอำนาจซาร์ นวนิยายเชิงประวัติศาสตร์จึงไม่เพียงแต่เป็นการพยายามเชื่อมโยงปัจจุบันเข้ากับอดีตเท่านั้นหากยังเสนอความบันเทิงที่มิสาระเพื่อหลบหนีความกดดันทางการเมืองและสังคมที่ดำรงอยู่อีกด้วย นักเขียนนวนิยายเชิงประวัติศาสตร์ที่เด่นและสำคัญคือ ชีร์คอฟ (Vyacheslav Shishkov, 1837-1937) และอเล็กเซ ชาปอเกิน (Alexei Chapyghin 1870-1937) ซึ่งเป็นนักเขียนกลุ่ม fellow-travellers ทั้งสองคน งานเรื่องเอกของชีร์คอฟและชาปอเกิน คือ **Emelyan Pugachev** (1938-45) นวนิยายขนาดยาวเกี่ยวกับกบฏชาวนาใต้การนำของปูกาเชฟในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ และ **Stepan Razin** (1927) เกี่ยวกับการจลาจลของชาวนาแถบโวลกาในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ นวนิยายเชิงประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยกย่องกันมากอีกเรื่องหนึ่งคือ **Peter I** (1920) ของอเล็กเซ ทอลสตอย

^{๑๔} Robert A. Maguire, **Red Virgin Soil Soviet Literature in the 1920's**. (Princeton : Princeton University Press, 1968), pp. 270-83.

^{๑๕} ดู สันติ นามธรรม "โซโลคอฟและงานวรรณกรรมชุด **And Quiet Flows the Don**" โลกหนังสือ ๔ : ๑ (เมษายน, ๒๕๒๓) : ๕๓-๖๘

อื่นๆ โดยทั่วไปแล้วนักเขียนที่มีฝีมือส่วนใหญ่ของกลุ่ม fellow-travellers สามารถถ่ายทอดเรื่องราวดังกล่าวได้อย่างลุ่มลึกและระดม เช่น **The Badgers** (1925) และ **The Thief** (1927) ของเลโอนิด เลโอนอฟ (Leonid Leonov) สะท้อนความขัดแย้งระหว่างเมืองกับชนบทผ่านเรื่องราวการจลาจลต่อต้านของชาวนาต่ออำนาจการปกครองของบอลเชวิค และฝันสลายของมวลชนคอมมิวนิสต์ที่ไม่อาจปรับตัวเข้ากับสังคมนิยม **The Cement** (1925) ของ ฟโยดอร์ กลาดคอฟ (Fyodor Gladkov) ให้ภาพสังคมหลังการปฏิวัติซึ่งรวมศูนย์ที่บทบาทการอุทิศตนของแรงงานและความสำคัญ of โรงงานอุตสาหกรรมในการก่อสร้างประเทศ นวนิยายของกลาดคอฟเรื่องนี้ต่อมาเป็นแม่แบบของงานเขียนอีกนับไม่ถ้วนในต้นทศวรรษ ๑๙๓๐ ที่ใช้แนวคิดหลักว่าด้วย “โรงงานและเครื่องจักรกล” (Factory Theme) และนับเป็นการนำเสนอแบบฉบับของตัวเอกที่เป็น “คนงาน” หรือ “ชาวโซเวียตรุ่นใหม่” ในวรรณกรรม^{๑๖} **Bolsheviks** (1926) **The Rout** (1927) ของอเล็กซานเดอร์ ฟาคาเยฟ

(A. Fadaeyev), **Commissars** ของยูรี ลิเบดินสกี (Yuri Libedinsky) และ **In the Mountains** (1926) ของ โอลกา ซาวิช (Olga Savich) ก็ให้เรื่องราวความองอาจกล้าหาญของเยาวชนหนุ่มสาวในการต่อสู้เพื่อชัยชนะของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ และความขัดแย้งทางความคิดในขบวนการคอมมิวนิสต์ตลอดจนชีวิตใต้ดินของนักปฏิวัติ

ความแพร่หลายและเฟื่องฟูของนวนิยายส่วนหนึ่งเป็นเพราะตลาดหนังสือขยายตัวในวงกว้าง และมีการแข่งขันกันจัดทำนิตยสารและวารสารวรรณกรรมเล่ม “หนา” (thick) เป็นจำนวนมาก ทั้งชมรมนักเขียนหรือกลุ่มวรรณศิลป์ตามเมืองใหญ่ ๆ แม้กระทั่งในเขตหัวเมืองต่างจัดกิจกรรมด้านภาษาและหนังสือและจัดทำวารสารหรือนิตยสารด้านวรรณกรรมอย่างหลากหลาย **Red Virgin Soil** (Krasnaya Nov) วารสารวรรณกรรมรายเดือนเล่มหนาที่เด่นและสำคัญที่สุดสมัยเนปของกลุ่ม fellow-travellers นับเป็นเวทีสำคัญของงานนวนิยายที่มีคุณภาพและเป็นแม่แบบของวารสารและนิตยสารวรรณกรรมเล่มอื่น ๆ ที่ลอกเลียน

^{๑๖} Vera Alexandrova, **A History of Soviet Literature**. (West Port, Conn., : Greenwood Press, 1971), pp. 34-5.

เนื้อหาและวิธีการจัดทำ^{๑๗} ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๒๓-๑๙๒๘ **Red Virgin Soil** ตีพิมพ์นวนิยายขนาดยาวกว่า ๑๐ เรื่องในขณะที่ยังมีวารสารวรรณกรรมฉบับอื่น ๆ พิมพ์เผยแพร่นวนิยายเป็นจำนวนน้อยเนื่องจากนักเขียนไม่นิยมส่งผลงานมาให้พิจารณาตีพิมพ์อีกทั้งได้คำตอบแทนเป็นจำนวนน้อย

อย่างไรก็ตามตลาดหนังสือที่ขยายตัวในวงกว้างก็เปิดโอกาสให้นักเขียนที่มีฝีมือสามารถแข่งขันกันสร้างผลงานที่มีคุณภาพมากขึ้นและทำให้นักเขียนใหม่ ๆ มีเวทีแสดงออกซึ่งความสามารถ จำนวนนักเขียนที่เพิ่มมากขึ้นมีส่วนช่วยให้ช่องว่างทางความคิดและความขัดแย้งระหว่างนักเขียนกลุ่มต่างๆ เริ่มหดแคบเข้าและความร่วมมือสมานฉันท์ระหว่างนักเขียนก็มีมากขึ้น นักเขียนชาวนา

Red Virgin Soil ฉบับที่ ๑๒
ค.ศ. ๑๙๒๘ Diego Rivera ออกแบบปก

และกรรมกรหนุ่มสาวโดยเฉพาะกลุ่มเปเรวัล (Pereval)^{๑๘} ต่างยอมรับกวีวิธีทางวรรณ

^{๑๗} นวนิยายเรื่องยาวที่ตีพิมพ์ใน **Red Virgin Soil** ซึ่งนักวิจารณ์ยกย่องว่ามีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของนักอ่านมี **Cement** (1925) ของกลาดคอฟ **Thief** (1927) ของเลโอนอฟ **Stephen Razin** (1927) ของอเล็กเซ ชาปอกิน (Alexei Chapyghin) และ **Envy** (1927) ของยูริ โอเลชา (Yuri Olesha) นิตยสารวรรณกรรมคู่แข่งฉบับสำคัญที่ลอกเลียนแบบความหนาและแนวหนังสือของ **Red Virgin Soil** ก่อนนิตยสารของกลุ่มนักเขียนแนวทางพรรคเช่น **Young Guard** **October** และ **Worker's Journal** แต่โดยทั่วไปแล้วนิตยสารเหล่านี้ก็ไม่อาจเอาชนะ **Red Virgin Soil** ได้

^{๑๘} กลุ่ม **Pereval** หรือ **The Pass** ก่อตั้งขึ้นที่มอสโก ต้น ค.ศ. 1924 เป็นการรวมตัวกันของนักเขียนและกวีหนุ่มที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปี สมาชิกส่วนใหญ่เป็นสมาชิกองค์การสันนิบาตเยาวชนคอมมิวนิสต์ และมาจากชนชั้นชาวนาและกรรมกร พวกเขาจะพบปะกันสัปดาห์ละครั้งเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นทางวรรณกรรมและวิจารณ์ผลงานของกันและกัน แม้กลุ่มเปเรวัลจะชื่นชอบอเล็กซานเดอร์ ไวโรนสกี บรรณาธิการวารสาร **Red Virgin Soil** อย่างมากทั้งซอกลุ่มได้มาจากบทความของไวโรนสกีแต่สมาชิกกลุ่มก็คัดค้านการและแนวทางการสร้างงานวรรณกรรมของตนเอง สมาชิกที่เด่นของกลุ่มมี ดมิตรี กอร์บอฟ (Dmitry Gorbov, ค.ศ. ๑๙๕๔-?) และอับราม เลซนิยอฟ (Abram Lezhnyov, ค.ศ. ๑๙๕๑-๑๙๗๘) ซึ่งเป็นนักวิจารณ์เรื่องนามทั้งสองคน อังเดร ปลาโตนอฟ (Andre Platonov) นักเขียนเรื่องสั้น, นิโคไล ซารูดีน (Nikolai Zarudin, ค.ศ. ๑๙๕๕-๑๙๗๗) อีวาน คาตาเยฟ (Ivan Katayev, ค.ศ. ๑๙๐๒-๑๙๗๕) และ บอริส กูเบอร์ (Boris Guber, ค.ศ. ๑๙๐๓-๑๙๗๗) นักเขียนและกวีคนสำคัญของกลุ่ม ใน ค.ศ. ๑๙๓๒ทางการพรรคได้ยุบกลุ่ม เปเรวัล ลงและนักเขียนทุกกลุ่มถูกโอนมาสังกัดองค์กรนักเขียนของรัฐ

ศิลป์ และคำชี้แนะทางการประพันธ์ของนักเขียน fellow-travellers ในขณะเดียวกัน นิตยสารวรรณกรรมของนักเขียนแนวทางพรรคก็เริ่มพิจารณาตีพิมพ์ข้อเขียนและผลงานของนักเขียนกลุ่ม fellow-travellers มากขึ้น

อย่างไรก็ตามความเฟื่องฟูของนวนิยายและนิตยสารวารสารวรรณกรรมเล่มหนาก็มีอายุที่สั้น สภาวะเงินเฟ้อและความล้มเหลวของการพัฒนาอุตสาหกรรมในปลายสมัยเนเปและการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองภายในพรรคระหว่างกลุ่มสตาลินกับทรอตสกีได้ส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อการเติบโตและอยู่รอดของวารสารวรรณกรรม นักเขียนเริ่มประสบปัญหาเรื่องรายได้ที่ไม่พอเพียงกับค่าครองชีพ และต่างหวาดวิตกต่อแนวโน้มนโยบายของพรรคซึ่งอาจพลิกผันได้อย่างรวดเร็ว การวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นเริ่มมีน้อยลงและนักเขียนจำนวนไม่น้อย เริ่มปลีกตัวออกจากกลุ่มที่สังกัดและพยายามไม่ผูกพันตนเองกับสำนักคิดทางการเมืองกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ผลกระทบที่สำคัญคือนับแต่ปลาย ค.ศ. ๑๙๒๖ เป็นต้นมานิตยสารและวารสารวรรณกรรมเล่มหนาของชมรมและนักเขียนกลุ่ม

ต่าง ๆ เริ่มปิดกิจการลง ในขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์แถบหัวเมืองซึ่งเคยมีบทบาทในการจัดทำวรรณกรรมภาคพิเศษ หรือฉบับแถมพิเศษเกี่ยวกับวรรณกรรมเป็นอภินันทนาการแก่ผู้อ่านได้เลิกนโยบายการจัดทำโดยเปลี่ยนเป็นเพิ่มหน้าวรรณกรรมภายในตัวเล่มแทน สำนักพิมพ์แห่งรัฐก็ให้ความสำคัญแก่งานวรรณกรรมน้อยลง และหันมาปรับนโยบายการพิมพ์หนังสือทางสาขาวิชาการต่าง ๆ เฉพาะด้านในรูปของเอกสารและจุลสารแทน ตลอดจนลดปริมาณการพิมพ์ลง^{๑๕} การปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการพิมพ์ดังกล่าวรวมทั้งปัญหาการจำหน่ายเผยแพร่ได้ส่งผลให้กลุ่มนักเขียนต่างๆ ต้องหันมาจัดทำนิตยสารหรือวารสารที่เจาะลึกคนอ่านกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น เช่น **The Crocodile** นิตยสารแนวชาตินิยม และ **Red Pepper** นิตยสารแนวเสรีนิยมเป็นต้น ขณะเดียวกันบรรณาธิการวารสารวรรณกรรมเล่มหนาฉบับต่างๆ ก็เปลี่ยนนโยบายการดำเนินงานด้วยการลดจำนวนหน้าและตีพิมพ์นวนิยายเป็นตอนๆ หรือตัดตอนให้สั้นลง ผลงานของนักเขียนใหม่และนวนิยายอีก

^{๑๕} Robert A. Maguire, *Red Virgin Soil Soviet Literature in the 1920's*, pp. 378-382.

จำนวนมากจึงเริ่มหมดโอกาสที่จะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ภายในเวลาอันสั้น และเมื่อไวรอนสกีบรรณาธิการบริหารคนสำคัญของวารสาร **Red Virgin Soil** ถูกปลดจากตำแหน่งด้วยข้อหาสังกัดกลุ่มทรอตสกีในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๒๗ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่สตาลิน พยายามใช้อำนาจขจัดทรอตสกีออกจากพรรคและปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น^{๒๐} คุณภาพและมาตรฐานของ **Red Virgin Soil** ในฐานะผู้นำวารสารวรรณกรรมเล่มหนาก็เริ่มถดถอยและค่อยเสื่อมความนิยมลง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวงการหนังสือและการประพันธ์ดังกล่าวส่งผลให้วารสารวรรณกรรมเล่มหนาหมดบทบาทความสำคัญลงอย่างรวดเร็ว และเปิดทางให้องค์การนักเขียนโดยเฉพาะสมาคมนักเขียนแห่งชนชั้น

กรรมมาซีพรัสเซีย (RAPP) ก้าวขึ้นมามีบทบาทและอิทธิพลแทนในต้น ค.ศ. ๑๙๒๙^{๒๑}

การปฏิวัติวัฒนธรรม ค.ศ. ๑๙๒๘-๑๙๓๑

ความสำเร็จของสตาลินในการกวาดล้างและกำจัดทรอตสกีและกลุ่มทรอตสกีออกจากพรรคในปลาย ค.ศ. ๑๙๒๗ นับเป็นจุดเริ่มต้นของนโยบาย “สงครามทางชนชั้น” (class war) ของสตาลินในการกำจัดขบวนการและชนชั้นกระฎุมพี และนำสู่การสิ้นสุดช่วงสมัยแห่งการประนีประนอมทางปัญญาของเนปและการเริ่มต้นนโยบายปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งใหญ่ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๒๘-๑๙๓๑^{๒๒} ที่มีเป้าหมายจะอบรมพวกคอมมิวนิสต์และสร้าง “ปัญญาชนชั้นกรรมมาซีฟใหม่” (new Soviet intelligentsia) ขึ้นเพื่อให้เข้าร่วมสร้างสรรค์ประเทศและปฏิบัติภารกิจการทำงานตามโครงการ

^{๒๐} *ibid.*, pp. 417-421.

^{๒๑} Ronald Hingley, **Russian Writers and Soviet Society 1917-1978**. (London: Weidenfeld and Nicolson, 1979), p. 192.

^{๒๒} ทศนะและความคิดเห็นอันหลากหลายเกี่ยวกับการปฏิวัติวัฒนธรรม ค.ศ. ๑๙๒๘-๑๙๓๑ คุ้ได้จาก Sheila Fitzpatrick, ed. **Cultural Revolution in Russia, 1928-1931**. (Bloomington: Indiana University Press, 1978); E.J. Brown, **The Proletarian Episode in Russian Literature, 1928-1932**. (New York: Columbia University Press, 1953; และ David Joravsky, **Soviet Marxism and Natural Science, 1917-1932**. (New York: Columbia University Press, 1961.

การต่าง ๆ ของพรรค การปฏิวัติวัฒนธรรม (Cultural Revolution) เริ่มขึ้นในเดือน มีนาคม ค.ศ. ๑๙๖๘ จากการพิจารณาตี กลุ่มวิศวกรชาชือ (The Shakhty tri) ด้วย ข้อหาจารชนที่คบคิดและร่วมมือกับต่างชาติ ก่อวินาศกรรมเหมืองถ่านหิน^{๒๓} คีชชือชือได้ เปิดทางให้ทางการพรรคกวาดล้างศัตรูทางการเมืองในหน่วยงานต่าง ๆ และทำให้สมาคม นักเขียนแห่งชนชั้นกรรมาชีฟรัสเซีย (RAPP) ก้าวขึ้นมา มีบทบาทสำคัญทางวัฒนธรรมใน ฐานะองค์การนำทางวรรณกรรมที่มีแนว นโยบายสอดคล้องและใกล้ชิดกับหลักนโยบาย แห่งพรรคมากที่สุด RAPP หนุนรงค์ให้นัก เขียนสร้าง “วีรชนโซเวียตใหม่” (New Soviet man) ในงานวรรณกรรมและร่วม สร้างสรรค์ “วรรณกรรมแห่งชนชั้นกรรมาชีฟ” ให้พัฒนาสู่ความเป็น “เอกอู” (Hegemony) ในโลกหนังสือ ตลอดจนการขจัดซากเดน ความคิดและอิทธิพลของวัฒนธรรมกรรมพี

ใหม่ (Neo-bourgeois elements) ในงาน วรรณกรรม แนวนโยบายดังกล่าวของ RAPP ได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากองค์ การสันนิบาตเยาวชนคอมมิวนิสต์ (Komosol) และหนังสือพิมพ์ปราวดา (Pravda) ซึ่งเป็น กระจกส่องแสงทางความคิดที่สำคัญของพรรค

ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๖๘ RAPP เปิดฉากปฏิบัติการเพื่อความเป็นใหญ่ของ วรรณกรรมแห่งชนชั้นกรรมาชีฟด้วยการเรียกร้องให้สหภาพนักเขียนรัสเซียซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นนักเขียนกลุ่ม fellow-travellers ปรับ เปลี่ยนนโยบายบริหารให้สอดคล้องกับแนว นโยบายการเมืองของพรรค และรรรงค์ให้ ปลดโบริส ปิลเนียค (Boris Pilnyak) กับเอร์ เกนี แซมยาติน (Evgeni Zamyatin) จาก ตำแหน่งนายกสหภาพนักเขียนรัสเซียสาขามอสโกและเลนินกราดและขับออกจากสหภาพฯ นักเขียนเรื่องนามทั้งสองคนถูกกล่าวหาว่า “ทรยศ” และ “ร่วมมือกับศัตรูต่าง

^{๒๓} วัตถุประสงค์สำคัญของคดีชือชือคือการจะปลุกระดมมวลชนให้ต่อต้านต่างชาติและปัญญาชน กรรมพีโดยใช้สงครามทางชนชั้นเป็นเครื่องมือในการปราบปรามและกวาดล้าง ขอหาที่กลุ่มวิศวกรชนชั้นกรรมพี ทำงานในเขตอุตสาหกรรมดอนบาสส์ (Donbass) ภูมิภาคชือชือ ได้รับนับเป็นจุดเริ่มต้นของนโยบายกวาดล้าง กลุ่มปฏิภัยทางการเมืองของพรรคและการให้ร้ายป้ายสีทางการเมืองในระดับต่างๆ หลังคดีชือชือต่อการพิจารณา คดีการเมืองอีกหลายคดีเช่น คดีกลุ่มอุตสาหกรรมแห่งพรรค (Industrial Party) ค.ศ. ๑๙๓๑ คดีกลุ่มเมนเชวิค ค.ศ. ๑๙๓๑ และอื่น ๆ การพิจารณาคดีทางการเมืองอย่างเปิดเผยเหล่านี้มีส่วนสร้างบรรยากาศของความตึงเครียด ทางการเมืองซึ่งเบ็ดเตล็ดให้พรรคใช้เป็นที่อ้างในการเข้าควบคุมทางสังคมและเรียกร้องการเสียสละพลัดตนของประ ชาชนเพื่อความสำเร็จของการพัฒนาอุตสาหกรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีฉบับแรก (๑๙๒๘-๓๒)

ชาติ” ้วยการส่งงานเขียน Mahogany และ We ไปตีพิมพ์เผยแพร่ต่างประเทศ โดยไม่ผ่านหน่วยเซนเซอร์ของรัฐ^{๒๔} การรณรงค์ของ RAPP ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายจะข่มขวัญและบีบบังคับนักเขียน โดยเฉพาะกลุ่ม fellow-travellers ให้อยอมสยบต่อแนวนโยบายแห่งพรรค แม้ปิลเนียคและแซมยาตินจะสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ว่าไม่มีส่วนรู้เห็นและรับผิดชอบต่อการส่งผลงานไปเผยแพร่ นอกสหภาพโซเวียตแต่ RAPP ก็ยืนยันความผิดของคนทั้งสองด้วยข้อหาสร้างงานเขียนที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของโซเวียต ชัยชนะของ RAPP ได้นำสู่การปฏิรูปนโยบายการดำเนินงานของสหภาพนักเขียนรัสเซียและถือเป็นการเริ่มต้นกวาดล้างนักเขียน fellow-travellers มีการเปลี่ยนชื่อสหภาพนักเขียนรัสเซีย (All-

Russian Union of Writers) เป็นสหภาพนักเขียนโซเวียต (All-Union of Soviet Writers) และแต่งตั้งเลโอนิด เลโอนอฟ (Leonid Leonov)^{๒๕} เป็นนายกคณะกรรมการบริหารชุดใหม่ของสหภาพฯ ซึ่งมีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมงานวรรณกรรมตามแนวทางพรรค แม้แซมยาตินจะเขียนจดหมายเปิดผนึกเรียกร้องความเป็นธรรมถึงสตาลินและองค์การนักเขียนต่างๆ และกอร์กี้ได้เขียนโจมตีการตัดสินคดีดังกล่าวอย่างเผ็ดร้อนในหน้านิตยสารอิซเวสเตีย (Izvestia) แต่การอุทธรณ์ของแซมยาตินและการคัดค้านของกอร์กี้ก็ไร้ผลและนับเป็นการต่อสู้คัดค้านการใส่ร้ายป้ายสีทางวรรณกรรมที่เปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นครั้งสุดท้าย^{๒๖} อย่างไรก็ตาม ้วยความช่วยเหลือของกอร์กี้ แซมยาติน

^{๒๔} Mahogany เป็นนวนิยายขนาดสั้นพิมพ์ที่เบอร์ลิน ค.ศ. ๑๙๒๘ ส่วน We (๑๙๒๐) เป็นนวนิยายเรื่องยาวที่เสียดสีสังคม ตีพิมพ์นอกประเทศใน ค.ศ. ๑๙๒๔ ดู Max Hayward, "Pilnyak and Zamyatin: Two Tragedies of the Twenties," Survey No. 36 (April-June, 1961): 38-76.

^{๒๕} เลโอนิด มัคซิโมวิช เลโอนอฟ (Leonid Maximovich Leonov, ค.ศ. ๑๘๘๕-?) เป็นนักเขียนบทละครและนักเขียนนวนิยายกลุ่ม fellow-travellers ที่มีชื่อเสียง งานเขียนส่วนใหญ่ของเขาเป็นนวนิยายจิตวิทยาขนาดยาวที่สะท้อนความขัดแย้งทางจิตใจของปัจเจกชนในสังคมสมัยใหม่ สงครามกลางเมืองและสมัยการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีฉบับแรก นวนิยายและบทละครเรื่องสำคัญคือ The Thief (1927), 'Sot' หรือ Soviet River (1930) Invasion (1942) และ Lyonushka (1943).

^{๒๖} Patricia Blake and Max Hayward, ed., Dissonant Voices in Soviet Literature. (Westport : Greenwood Press, 1975), pp. 16-17.

สามารถลี้ภัยออกนอกประเทศได้ใน ค.ศ. ๑๙๓๑ ส่วนปิลเนี่ยคจบบทบาทของความเป็นนักเขียนลงด้วยการใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยวจนถึงชีวิตใน ค.ศ. ๑๙๓๗

ความสำเร็จของการขับเขยียดินและปิลเนี่ยคออกจากสหภาพนักเขียนเปิดทางให้ RAPP มีอำนาจและอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในวงการหนังสือและการประพันธ์ และมีส่วนทำให้ลุนาซาร์สกีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีนโยบายให้สิทธิเสรีภาพทางการเมืองแสดงออกทางความคิดเห็นหมดอำนาจลงในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๒๙ การสิ้นสุดอำนาจของลุนาซาร์สกีนับเป็นการปิดฉากช่วงสมัยแห่งเสรีภาพและการสร้างสรรค์ทางความคิดและนำสู่สมัยแห่งการบังคับควบคุมทางปัญญา และการนิ่งเฉยยอมจำนนของนักเขียน^{๒๗} ในต้นเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๒๙ หนังสือพิมพ์ปราฟดาตีพิมพ์บทบรรณาธิการที่เรียกร้องให้นักเขียนกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมกับ RAPP เพื่อผนึกกำลังสร้างความมั่นคงแก่วรรณกรรมแห่งชนชั้นกรรมาชีพ ข้อเรียก

ร้องดังกล่าวและมาตรการบังคับที่ทางการพรรคประกาศใช้ เช่น การเผยแพร่ผลงานใดต้องได้รับความเห็นชอบจาก RAPP ก่อน และนักเขียนที่ไม่ใช่สมาชิก RAPP จะไม่ได้สิทธิพิมพ์เผยแพร่ผลงานจากสำนักพิมพ์แห่งรัฐ และอื่นๆ มีผลให้ RAPP เริ่มผูกขาดอำนาจทางปัญญาและเป็นเผด็จการมากยิ่งขึ้น^{๒๘} ตลอดปี ค.ศ. ๑๙๓๐ RAPP รณรงค์โจมตีนักเขียนและกลุ่มวรรณกรรมที่มีความคิดเห็นและแนวนโยบายแตกต่างจากตนอย่างหนัก และเรียกร้องนักเขียนให้สร้างงานเพื่อตอบสนองอุดมการณ์ทางการเมืองและนโยบายแห่งพรรค ข้อเรียกร้องดังกล่าวได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากพรรคและโดยทางอ้อมมีผลให้นักเขียนปีกซ้ายอิสระ เช่น มายาคอฟสกี และกลุ่มนักเขียนอื่นๆ ต้องขอเข้าเป็นสมาชิก RAPP

อย่างไรก็ตาม RAPP ก็มีปัญหาขัดแย้งภายในองค์กรเกี่ยวกับแนวทางการสร้างงานวรรณกรรมและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้พรรคต้องเข้าแทรกแซงเพื่อยุติปัญหาและ

^{๒๗} Timothy Edward O' Connor, *The Politics of Soviet Culture Anatolii Lunacharskii* (Michigan : Ann Arbor, 1983), p. 101.

^{๒๘} Gleb Struve, *Russian Literature under Lenin and Stalin, 1917-1953*. (London : Routledge and Kegan Paul, 1971), pp. 221-233.

ชี้แนะแนวทางที่ควรปฏิบัติ สตาลินในชั้นต้น สนับสนุนความคิดของ RAPP ปีกซ้ายที่ว่า วรรณกรรมเป็น “การบัญชาทางสังคม” (Social Command) ที่นักเขียนต้องสร้างงาน เพื่อรับใช้พรรคและเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานการสร้างรัฐสังคมนิยม วรรณกรรมต้องเป็นอาวุธอันทรงพลังด้านการปลุกกระดม โฆษณาทางความคิดและจิตใจและต้องสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีฉบับแรกด้วย แนวคิดทางวรรณกรรมดังกล่าว จึงเป็นการกำหนดทิศทาง การสร้างและพัฒนาางานวรรณกรรมแห่งพรรค และทำให้แนวคิดที่ว่าด้วยวรรณกรรมแห่ง ชนชั้นกรรมาชีพของ RAPP ทวีบทบาท และความสำคัญมากขึ้น ปีค.ศ. ๑๙๓๐ จึง เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนผ่าน

ทางความคิดที่สำคัญในประวัติวรรณกรรม โซเวียตและแนวคิดของลัทธิสตาลิน (Stalinism) ว่าด้วยการลิตรอนเสรีภาพและการ บังคับควบคุมความคิดนักเขียนเพื่อให้ก้าวเดิน บนเส้นทางที่พรรคกำหนดเริ่มปรากฏให้เห็น อย่างชัดเจน^{๒๕}

วรรณกรรมเพื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีฉบับแรก

ในการประชุมใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์ ครั้งที่ ๑๕ ที่มอสโคระหว่างวันที่ ๒-๑๙ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๒๗ ที่ประชุมมีมติให้เร่ง พัฒนาเกษตรกรรมโดยนำระบบนารวม (collectivization) มาใช้และให้คณะกรรมการวางแผนแห่งรัฐยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีฉบับแรก (The First Five-Year Plan)^{๓๐} ขึ้นเพื่อเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจ

^{๒๕} Edward J. Brown, “The Year of Acquiescence” in Max Hayward and Leopold Labedz, edited, **Literature and Revolution in Soviet Russia 1917-1962, A Symposium.** (London : Oxford University Press, 1963), pp. 62-73.

^{๓๐} แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีฉบับแรกประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๒๘-๓๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๓๒ มีวัตถุประสงค์จะเปลี่ยนสภาพโซเวียตจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศมหาอำนาจทางอุตสาหกรรม โดยมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก โดยเฉพาะเหล็กและเหล็กกล้าเป็นหลัก รัฐบาลลงทุนด้านอุตสาหกรรมประมาณ ร้อยละ ๘๕ และสร้างโรงงานอุตสาหกรรม สถานผลิตงานกว่า ๑,๕๐๐ แห่ง ขณะเดียวกันรัฐบาลใช้นโยบายบีบบังคับชาวนาให้ทำงานในนารวมเพื่อเพิ่มผลผลิต และเสริมสร้างการพัฒนาอุตสาหกรรม ชงนำสู่การต่อต้านของชาวนาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะแถบอุเรนและดินแดนทางตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลตอบโต้ด้วยการกวาดล้างและปราบปรามอย่างรุนแรงและมีผู้เสียชีวิตและล้มตายนับล้าน ๆ คน อย่างไรก็ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปี ฉบับแรกที่ประสบผลสำเร็จอย่างมากและแล้วเสร็จก่อนกำหนดภายในเวลา ๔ ปี ๗ เดือน อุตสาหกรรมหนักและเบา ขยายตัวและพัฒนาเพิ่มขึ้นในอัตราที่น่าพอใจ ระบบนารวมแม้จะไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เนื่องจากเกิดสภาวะความอดอยากระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๑-๑๙๓๒ และมี การต่อต้านอย่างมากจากชาวนา แต่รัฐบาลก็สามารถควบคุม ชนบทได้สำเร็จ

สังคมนิยมตลอดจนให้ขับทรอตสกี ซีโนเวียฟ และสมาชิกพรรคอีก ๗๕ คนออกจากพรรค ผลการประชุมครั้งนี้นับเป็นชัยชนะอันเด็ดขาดทางการเมืองของสตาลินซึ่งนำสู่การใช้นโยบาย “สร้างพรรคสังคมนิยมในประเทศเดียว” (Socialism in One Country) และเป็น การวางรากฐานระบบเศรษฐกิจจากส่วนกลาง (a planned economy) ที่เป็นการก้าวกระโดด ครั้งสำคัญของระบบเศรษฐกิจโซเวียต^{๑๐}

RAPP และหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของพรรคฯ รับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีฉบับแรก (๑๙๒๘-๑๙๓๒) ด้วยการเรียกร้องให้นักเขียนสร้างงานที่สะท้อนเรื่องราวของการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมและนารวมอย่างเร่งด่วนและให้งานเขียนเป็นเสมือนแหล่งข้อมูลของการแลกเปลี่ยนข่าวสารและประสบการณ์ของการพัฒนาอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม งานเขียนที่ไม่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจจะไม่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ พันธะหน้าที่หลักเฉพาะหน้าของนักเขียนคือการจะเข้าร่วมต่อสู้เพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมทางวรรณกรรม

และผลิตงานตามความเรียกร้องต้องการแห่งพรรค

ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๓๒ RAPP และหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของพรรคจัดโครงการทางวรรณกรรมเพื่อ “สัมผัสความเป็นจริงแห่งสังคมโซเวียต” ขึ้นหลายโครงการ โดยนำนักเขียนไปทัศนศึกษาเขตก่อสร้างและพัฒนาอุตสาหกรรมและเยี่ยมชมนารวมตลอดจนการอบรมระยะสั้นด้วยการใช้ชีวิตตามโรงงาน นารวม และเขตอุตสาหกรรมต่าง ๆ โครงการเหล่านี้มีวัตถุประสงค์จะเสริมสร้างประสบการณ์และความรู้แก่นักเขียนเพื่อให้สามารถสร้างผลงานที่เอื้อประโยชน์ต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปี ขณะเดียวกัน RAPP ก็สนับสนุนการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มวรรณกรรมตามโรงงานและนารวมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมคนงานและชาวนาหนุ่มสาวให้แสดงฝีมือและความสามารถทางการประพันธ์ มีการจัดตั้ง “กองพลพิเศษแห่งนักเขียน” (Special Writers' Brigades) เดินทางไปอบรมความรู้ทางวรรณกรรมให้แก่คนงานและชาวนาหนุ่มสาวแถบไซบีเรียและอุเครนและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้าง

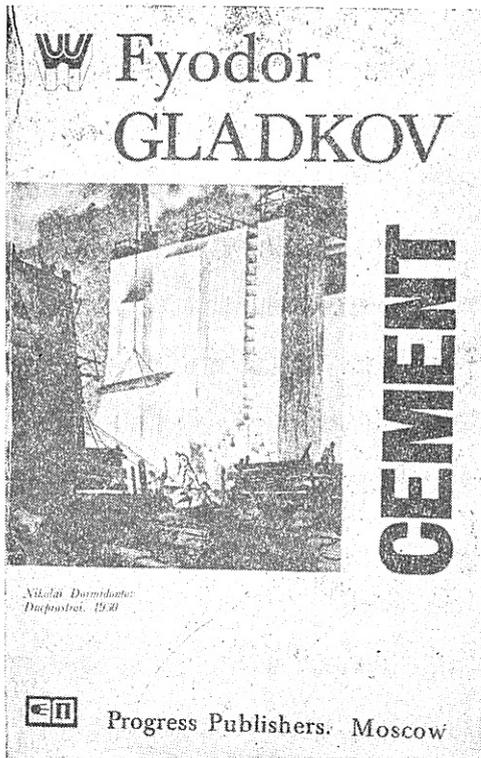
^{๑๐} Sheila Fitzpatrick, *The Russian Revolution 1917-1932*. (Oxford : Oxford University Press, 1984), pp. 119-129.

งานเขียนร่วมกันของกลุ่ม ขณะเดียวกันมีการกระตุ้นปลุกกระตือรือร้นทางความคิดไม่ขาดระยะ ค่ายโปสเตอร์การเมืองและคำขวัญที่เรียกร้องให้นักเขียนสร้างวรรณกรรมเพื่อเป้าประสงค์แห่งพรรค เช่น “Put All the Might of Our Creative Resources Behind Socialist Construction!” “For Coal ! For Iron ! For Machines ! Each Literary Group Should Work For These !” และ “Writers Join the Battle for Socialist Construction !”^{๓๒} การรณรงค์ทางวรรณกรรมดังกล่าวประสบความสำเร็จพอสมควร และเป็นที่มาของวรรณกรรมเพื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีซึ่งถือเป็นผลสำเร็จของการทดลองระยะแรกของพรรคในการบังคับควบคุมทางวรรณกรรมโดยทางอ้อม

โดยทั่วไปเนื้อหาและแนวคิดหลักของวรรณกรรมเพื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีมุ่งเน้นเรื่องราวของความเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและรวดเร็วทางเศรษฐกิจและสังคม ความเปลี่ยนแปลงทางจิตสำนึกและวิถีชีวิตของผู้คนอันเป็นผลจากการผลิตนทำงานหนักเพื่อก่อสร้างรัฐสังคมนิยม ชีวิตของ “มวลชนที่ต่ำต้อย” (Little men) และ “ปฏิบัติการณ์ยิ่งใหญ่” (Great deeds) ของพวกเขาในการพลิกฟ้าคว่ำแผ่นดินเพื่อสร้างสังคมใหม่ เรื่องราวของการโหมทำงานหนักเพื่อเอาชนะเวลา^{๓๓} ตลอดจนชีวิตของปัจเจกชนชั้นชนต่างๆ ที่หลอหลอมและพิสูจน์คุณค่าของตนเองท่ามกลางกระแสธารแห่งความเปลี่ยนแปลงและอื่นๆ ลักษณะเด่นที่สำคัญของวรรณกรรมเพื่อแผน

^{๓๒} Katerina Clark, “Little Heroes and Big Deeds : Literature Responds to the First Five-Year Plan” in Sheila Fitzpatrick, ed. **Cultural Revolution in Russia, 1928-1931**. (Bloomington : Indiana University Press, 1978), pp. 194-6.

^{๓๓} ในการเยี่ยมชมเขตนอุตสาหกรรมกลางเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๑ สตาลินได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมว่าสหภาพโซเวียตล้าหลังประเทศตะวันตกประมาณ ๕๐-๑๐๐ ปี แต่สหภาพโซเวียตต้องเอาชนะความล้าหลังดังกล่าวให้ได้ภายในช่วงเวลา ๑๐ ปี ความเห็นของสตาลินจึงเป็นที่มาของแนวคิดหลักทางวรรณกรรมที่จะเอาชนะเวลา **The Great Conveyor Belt** (1932) และ **Time Forward** (1932) นวนิยายของ อิลยา อีร์ลิน (Illya Ilin) และวาเลนติน กาดายเฟ เป็นตัวอย่างของงานเขียนดังกล่าว นวนิยายทั้ง ๒ เรื่องกล่าวถึงการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมที่แล้วเสร็จภายในเวลาอันสั้นและการพยายามเอาชนะเวลาทำให้คนงานต้องปรับเปลี่ยนการทำงานและวิถีชีวิตแทบทุกวัน

Cement (1925) นวนิยายแม่แบบว่าด้วยการก่อสร้างประเทศและความสำคัญของโรงงานอุตสาหกรรม แปลเป็นไทยในชื่อ ซีเมนต์ โดย ตะวันฉาย หลังเมฆ (สำนักพิมพ์คลังสมุดดาวฤกษ์ ๒๕๓๑)

พัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีคือการใช้เครื่องจักรกลหรือโรงงานเป็นนัยเปรียบถึงสังคมหรือความสำเร็จของมวลมหาชนและชี้ให้เห็นการก้าวกระโดดครั้งใหญ่ของการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งมีพรรคเป็นกองหน้าและประทีปนำทางใน

การก้าวสู่เส้นทางสังคมนิยม^{๓๔}

นวนิยาย ๔ เรื่องเอกที่ทางการยกย่องว่าเป็นต้นแบบอันยอดเยี่ยมของวรรณกรรมเพื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีฉบับแรก คือ Energy (1932) ของฟโยคอร์ กลาดคอฟ Hydrocentral (1931-2) ของมารีเยตตา ซากีเนียน (Marietta Shaginyan) Virgin Soil Upturned (1932) ของมิฮาอิล โซโลคอฟ และ Bruski (1930-1933) นวนิยายขนาดยาว ๒ เล่มจบของฟโยคอร์ บันเฟรอฟ (Fyodor Panferov)^{๓๕} นวนิยายสองเรื่องแรกบรรยายรายละเอียดของเทคโนโลยีและอุปสรรคปัญหาของการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งมีมวลชนคนงานเป็นตัวเอก ส่วนสองเรื่องหลังถ่ายทอดเรื่องราวของระบบนารวมในเขตภูมิภาคดอนและไวลก้า และความขัดแย้งทางชนชั้นในหมู่ชาวนาจนและชาวนารวย นวนิยายทั้ง ๔ เรื่องแม้จะมีเนื้อหายืดยาวและเกินจริง (melodrama) ทั้งสอดแทรกแนวคิดทางการเมืองอย่างพร่ำเพรื่อแต่ก็ถือเป็นข้อมูลชั้นสำคัญที่ช่วยอธิบายปัญหาของการพัฒนาอุตสาหกรรมและนารวมให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย และชัดเจนมากกว่า

^{๓๔} Katerina Clark. "Little Heroes and Big Deeds: Literature Responds to the First Five-Year Plan", pp. 189-206.

^{๓๕} Ibid., p. 201

เอกสารของทางการ^{๓๖} นอกจากงานเขียนทั้ง ๔ เรื่องแล้วนวนิยายเด่นเรื่องอื่น ๆ ที่นักอ่านและนักวิจารณ์ชื่นชอบกันมากก็มี **Sot'** หรือ **Soviet River** (1931) ของเลโอนอฟและ **Time Forward** (1932) ของวาเลนตินกาตาเยฟ (Valentin Katayev) ซึ่งนักวรรณคดีโซเวียตศึกษาของโลกตะวันตกยกย่องว่าเป็นนวนิยายว่าด้วย "อุตสาหกรรม" ที่ดีเด่นที่สุดของโซเวียต

แม้วรรณกรรมเพื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีฉบับแรกหลายเรื่อง จะถ่ายทอดข้อเท็จจริงของการพัฒนาอุตสาหกรรมและระบบนารวมได้อย่างหลากหลายและชัดเจน แต่โดยทั่วไปงานเขียนกว่าร้อยละ ๗๕ ที่เผยแพร่ในช่วง ๒ ปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปีก็ต้อยคุณภาพและไร้ความงามทางวรรณกรรมศิลปะทั้งเต็มไปด้วยการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง^{๓๗} ยิ่งนักเขียนปีกซ้ายของ RAPP ที่กุมอำนาจในองค์การพรรคก็ให้สร้างวรรณกรรมตามแนวอุดมการณ์แห่งพรรค รูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมก็

ทวีความสุดขีดทางการเมืองและปราศจากคุณค่ามากยิ่งขึ้น นักเขียนกลุ่ม fellow-travellers และสมาชิก RAPP สายกลางต่างต่อต้านแนวทาง "วรรณกรรมที่ถูกกำหนด" (planned literature) ของ RAPP ด้วยการหยุดสร้างสรรค์งาน การต่อต้านดังกล่าวมีส่วนทำให้แนวทางวรรณกรรมของ RAPP เริ่มลดบทบาทและค่อยเสื่อมอิทธิพลลงทั่วทุกแห่งโดยเฉพาะที่มอสโกและเลนินกราด^{๓๘} ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจึงเปิดทางให้พรรคเข้าแทรกแซงด้วยการมีมติยุบ RAPP และองค์การนักเขียนทั้งหมดในกลาง ค.ศ. ๑๙๓๒ โดยให้รวมเข้าเป็นสหภาพนักเขียนโซเวียต (The Union of Soviet Writers)

มติว่าด้วย "การปรับองค์การทางวรรณกรรมและศิลปะ" (On Restructuring Literary and Artistic Organizations) ของคณะกรรมการกลางพรรคเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ค.ศ. ๑๙๓๒ ที่มีขึ้นอย่างฉับพลันโดยไม่มีนักเขียนกลุ่มใดๆ คาคคิตมาก่อนนับเป็นมติแห่งประวัติศาสตร์ที่มีส่วนเปลี่ยนแปลง

^{๓๖} Vassily Novikov, **Artistic Truth and Creative Work.** (Moscow : Progress Publishers, 1974) pp. 47-53.

^{๓๗} Edward J. Brown, **Russian Literature Since the Revolution.** (New York : Collier Books, 1973), p. 212.

^{๓๘} Maurice Friedberg, **On the Eve of the Third Congress of Writers** (New York : Pan Books, 1964), p. 112.

เส้นทางพัฒนาการของวรรณกรรมโซเวียตอย่างมาก^{๓๕} สาระสำคัญของมติดังกล่าวคือการเสริมสร้างความสมานฉันท์และความเป็นเอกภาพของนักเขียนทั้งทางความคิดและการปฏิบัติ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของวรรณกรรมโซเวียต การสนับสนุนนักเขียนโดยเฉพาะนักเขียนชนชั้นกรรมาชีพรุ่นใหม่ให้เข้าใจเป้าหมายและแนวนโยบายทางวรรณกรรมแห่งพรรค การปรับหลักนโยบายและแนวคิดทางศิลปะและวรรณกรรมให้ทันสมัยเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลง การปรับโครงสร้างใหม่ขององค์การนักเขียนโดยจัดตั้ง “สหภาพนักเขียนโซเวียต” (The Union of Soviet Writers) ขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางของนักเขียนกลุ่มต่างๆ และเป็นองค์การแห่งรัฐที่จะเสริมบทบาทพรรคในการชี้นำทางศิลปะและวรรณกรรมให้มากกว่าที่เป็นอยู่และอื่น ๆ

แรงผลักดันของการมีมติทางวรรณกรรมแห่งพรรคใน ค.ศ. ๑๙๓๒ มีปัจจัยสำคัญหลายประการ กล่าวคือ การกลับเข้าประเทศของกอร์กีในฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. ๑๙๓๑ และข้อเรียกร้องของกอร์กีที่จะให้พัฒนากระดาษ

มาตรฐานทางศิลปะของงานวรรณกรรม การประกาศนโยบาย “เกื้อหนุนและห่วงใย” (Encouragement and Concern) ของสตาลินที่จะให้นักเขียนและปัญญาชนสมัยซาร์เข้าร่วมสร้างรัฐสังคมนิยมได้ทำให้หลักการ “ความเป็นหนึ่งของชนชั้นกรรมาชีพ” (proletarian hegemony) ทางวัฒนธรรมของ RAPP ไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งพรรค^{๓๖} ความขัดแย้งอย่างรุนแรงภายในกลุ่ม RAPP และการต่อต้านของนักเขียนกลุ่มต่างๆ ในประเด็นการสร้างวรรณกรรมเพื่อพรรคและชนชั้นกรรมาชีพทำให้พรรคต้องการจะยุติปัญหาและปรับแนวนโยบายทางวรรณกรรมให้เป็นแบบแผนเดียวกัน ความสำเร็จของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปียังทำให้วรรณกรรมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและนารวมหมดบทบาทความสำคัญลง สตาลินและหลายๆฝ่ายเริ่มตระหนักถึงผลกระทบของวรรณกรรมเพื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปี ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการแตกฉานทางปัญญาของนักเขียน พรรคจึงแก้ปัญหาด้วยการยุบ RAPP และให้รวมองค์การนักเขียนและกลุ่มศิลปะวรรณกรรมทั้งหมดเข้า

^{๓๕} A.K. Vistin, *Ideology and Art*. (Moscow : Progress Publishers, 1980), p. 103.

^{๓๖} Sheila Fitzpatrick, “Culture and Politics Under Stalin : A Reappraisal” *Slavic Review* vol. 35, No. 2. (June, 1976), pp. 218-220.

เป็นสหภาพนักเขียนโซเวียตเพื่อพรรคจะสามารถควบคุมได้ง่ายเข้า^{๕๑}

ในกลางเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๓๒ คณะกรรมการดำเนินงานจัดตั้งสหภาพนักเขียนโซเวียตได้เสนอแนวคิด “อັดถสังคมนิยม” (Socialist Realism) ว่าด้วยพันธะหน้าที่ที่นักเขียนต่อพรรคและหลักสุนทรียภาพแห่งวัตถุนิยมในการสร้างงานศิลปวรรณกรรมเพื่อพรรคและชนชั้นกรรมาชีพให้คณะกรรมการกลางพรรคและผู้นำนักเขียน ตลอดจนสาธารณชนพิจารณาเพื่อใช้เป็นหลักนโยบายทางวรรณกรรมแห่งพรรค แนวคิดดังกล่าวได้นำสู่การอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายตั้งแต่เดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๓๒ ถึงครึ่งปีแรกของ ค.ศ. ๑๙๓๓^{๕๒} ในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๓๓ มีการเปิดประชุมวาระพิเศษของคณะกรรมการดำเนินงานจัดตั้งสหภาพนักเขียนโซเวียตเพื่อพิจารณาการจะกำหนดมาตรการที่ควรถือเป็นแนวทางการสร้างงานวรรณกรรมอັดถสังคมนิยม และที่ประชุมมีมติให้รวบรวมบทสรุปของความคิด

เห็นต่างๆ ว่าด้วยอັดถสังคมนิยมเข้าเป็นวาระเพื่อพิจารณาในการประชุมใหญ่ครั้งแรกของสหภาพนักเขียนโซเวียต (The First Congress of Writers) ซึ่งกำหนดจะเปิดประชุมเป็นทางการในวันที่ ๑๗ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๓๔

กล่าวได้ว่าการเปิดประเด็นว่าด้วยแนวคิด “อັดถสังคมนิยม” และการก่อตั้งสหภาพนักเขียนโซเวียตเพื่อเป็นหลักนิตยทางศิลปะและวรรณกรรมแห่งพรรค ไม่เพียงแต่เป็นการเริ่มต้นประวัติศาสตร์วรรณกรรมโซเวียตบทใหม่เท่านั้นแต่นับเป็นจุดหักเหที่สำคัญของแนวทางการพัฒนาวรรณกรรมโซเวียต สหภาพนักเขียนโซเวียตได้กลายเป็นเครื่องมือค้ำยันวัฒนธรรมของพรรคในการขยายอำนาจเข้าควบคุมนักเขียนและการกำหนดหลักนโยบายทางศิลปะและวรรณกรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป วรรณกรรมโซเวียตจึงก้าวสู่การปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ทั้งระบบความคิดและการปฏิบัติ เรื่องราวที่ปรากฏให้เห็นอยู่เบื้องหน้าคือยุคสมัยแห่งความเข้มเข้านั่งทางปัญญาและพัฒนาการความเติบโตใหญ่และเฟื่องฟูแห่งวรรณกรรมแนวทางพรรค ●

^{๕๑} Gleb Struve, **Russian Literature under Lenin and Stalin 1917-1953**, pp. 253-255.

^{๕๒} Mikhail Parkhomenko, **From the History of the Establishment of the Union of Soviet Writers**, (Moscow : Progress Publishers, 1975), pp. 28-30.